

ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΠΑΛΙ

Το αλφάβητο

Σύμφωνα με την αλφαβητική σειρά, το αλφάβητο της Πάλι είναι παρόμοιο με αυτό της σανσκριτικής. Και τα δύο αναπτύχθηκαν από το αρχαίο ινδικό αλφάβητο Μπράχμι (*Brāhmī*), από το οποίο προέρχονται όλα τα σύγχρονα ινδικά συστήματα γραφής. Σε αντίθεση με το ελληνικό αλφάβητο, τα φωνήεντα και τα σύμφωνα ακολουθούν μια σειρά που ξεκινά με ήχους που προφέρονται στον λάρυγγα ή στο πίσω μέρος της στοματικής κοιλότητας, π.χ. *a* (α), *k* (κ), τα οποία ονομάζονται «λαρυγγικά» ή «οπίσθια», και καταλήγει σε ήχους που παράγονται στο μπροστινό μέρος του στόματος, π.χ. *p* (π), *b* (μπ), τα οποία ονομάζονται «χειλικά» ή «μπροστινά». Γενικά, η προφορά των γραμμάτων της Πάλι μοιάζει με εκείνη της λατινικής.

Το αλφάβητο της Πάλι έχει 41 γράμματα—8 φωνήεντα και 33 σύμφωνα.

Τα 8 φωνήεντα

Τα φωνήεντα χωρίζονται σε βραχέα, μακρά και δίχρονα:

βραχέα	μακρά	δίχρονα
a (α)	ā (αα)	
i (ι)	ī (ιι)	
u (ου)	ū (ουου)	e (ε ή εε), o (ο ή οο)

Προφορά των φωνηέντων

Τα βραχέα προφέρονται σε σύντομο (βραχύ) χρόνο, δηλαδή όπως τα προφέρουμε και στην ελληνική. Απεναντίας, τα μακρά **ā**, **ī**, **ū**, με μια διακριτική παύλα πάνω απ' αυτά, προφέρονται σε διπλό χρόνο από τα βραχέα, π.χ. **ā** (αα) = περίπου όπως στη λέξη Αβραάμ· **ī** (ιι) = περίπου όπως στο «δίισταμαι»· **ū** (ουου) = περίπου όπως στο «μουου».

Μακρά φωνήεντα υπήρχαν και στην αρχαία ελληνική. Για παράδειγμα, το «ο» προφερόταν όπως σήμερα, ενώ το «ω» προφερόταν

σαν δύο «ο», δηλαδή: ω = οο (γι' αυτό και όμικρον σημαίνει «ο» μικρό, ενώ ωμέγα σημαίνει «ο» μέγα, δηλαδή «ο» μεγάλο). Επίσης, το «η» προφερόταν σαν δύο «ε», δηλαδή: η = εε.

Τα δίχρονα *e, o* προφέρονται άλλοτε ως βραχεία και άλλοτε ως μακρά. Συνήθως είναι μακρά, αλλά προφέρονται ως βραχεία πριν από ένα διπλό σύμφωνο, π.χ. *mettā* (μέττᾱ), *yotta* (γιόττα).

Τα 33 σύμφωνα

Τα σύμφωνα χωρίζονται σε ψιλᾶ, δασέα και έρρινα. Επίσης, ανάλογα με τον τόπο της άρθρωσής τους, 25 σύμφωνα χωρίζονται σε 5 ομάδες (*vagga*) από 5 γράμματα η καθεμία, π.χ. ομάδα *ka* (κα) *λαρυγγικά*, ομάδα *ca* (τσα) *ουρανικά* κ.λπ. Διάφορα άλλα σύμφωνα που δεν ανήκουν σε κάποια ομάδα ονομάζονται *anagga* (χωρίς ομάδα).

Ομάδα	Σύμφωνα					Άρθρωση	
	ψιλᾶ	δασέα	ψιλᾶ	δασέα	έρρινα		
1. <i>ka</i>	k (κ)	kh (κχ)	g (γκ)	gh (γκχ)	ñ (·ν)	<i>λαρυγγικά</i>	
2. <i>ca</i>	c (τσ)	ch (τσχ)	j (τζ)	jh (τζχ)	ñ (νυα)	<i>ουρανικά</i>	
3. <i>ta</i>	t (τ)	th (τχ)	d (ντ)	dh (ντχ)	ṇ (·ν)	<i>ανακεκαμ.</i>	
4. <i>ta</i>	t (τ)	th (τχ)	d (ντ)	dh (ντχ)	n (ν)	<i>οδοντικά</i>	
5. <i>pa</i>	p (π)	ph (πχ)	b (μπ)	bh (μπχ)	m (μ)	<i>χειλικά</i>	
	y (για), r (ρ), l (λ), v (β), s (σ), h (χ), ! (·λ)					ṇ ή ṃ (αν)	<i>διάφορα</i>

Προφορά των συμφώνων

Ψιλᾶ σύμφωνα

Τα ψιλᾶ σύμφωνα προφέρονται λιτά και απέριττα, δηλαδή χωρίς πνοή ή άχνα, και είναι τα εξής:

k (κ), **g** (γκ), όπως *κάτω*, *γκάζι*: *λαρυγγικά*.

c (τσ), **j** (τζ), όπως *τσάι*, *τζάκι*: *ουρανικά*.

t (τ), **d** (ντ), **ṇ** (·ν): *Ανακεκαμμένα* – παράγονται με την άκρη της γλώσσας να ανακάμπεται, δηλαδή να γυρνᾶ προς τα επάνω και με την κάτω επιφάνειά της να τοποθετείται πίσω από τα φατνία (το οστείο κοίλωμα όπου είναι σφηνωμένα τα δόντια) κοντά στον ουρανίσκο. Τα σύμφωνα αυτά λοιπόν αρθρώνονται στη μεταφατνιακή προς ουρανική περιοχή του στόματος, χωρίς όμως να μπορούν να

χαρακτηριστούν ουρανικά. Δεν υπάρχουν αντίστοιχα στην ελληνική, απαντώνται όμως στην αγγλική, όπως *cat* (t), *bad* (d), *know* (n).

t (τ), **d** (ντ), **n** (ν), όπως *τάξη*, *ντύνω*, *νήμα*: οδοντικά.

p (π), **b** (μπ), **m** (μ), όπως *πάγος*, *μπάλα*, *μάζα*: χειλικά.

Δασέα σύμφωνα

Τα δασέα σύμφωνα προφέρονται με παχιά πνοή ή άχνα όταν προστίθεται το h (χ) και είναι τα εξής:

kh (κχ), **gh** (γκχ), **ch** (τσχ), **jh** (τζχ), **th** (τχ), **dh** (ντχ), **th** (τχ), **dh** (ντχ), **ph** (πχ), **bh** (μπχ). Όλα προφέρονται σαν τα αντίστοιχα ψιλά, αλλά μ' ένα φύσημα της πνοής προς τα έξω, π.χ. **kh** (κχ), όπως περίπου *εκχέω*.

Στην αρχαία ελληνική δασέα ήταν τα θ, φ, χ, που προφέρονταν αντίστοιχα ως τ με άχνα, π με άχνα και κ με άχνα, περίπου σαν να συνοδεύονταν από το σημερινό αγγλικό h. Το θ, για παράδειγμα, συμβόλιζε το δασύ οδοντικό σύμφωνο /tʰ/ όπως προφέρεται στις ινδικές γλώσσες. Έτσι έχουμε:

θ = τχ, οδοντικό · **φ** = πχ, χειλικό · **χ** = κχ, λαρυγγικό.

Στη νέα ελληνική, όμως, αποσιωπήθηκε το δασύ χ (h), με αποτέλεσμα να υπάρχει η τάση να προφέρει κανείς ακόμα και τις ινδικές λέξεις χωρίς αυτό, π.χ. *dharma* (ντχάρμα) προφέρεται ως «ντάρμα». Ωστόσο, παρανοήσεις μπορούν να προκύψουν όταν απαντώνται ομόηχες λέξεις με διαφορετική σημασία, π.χ. *phala* και *pala*. Αν το *phala* (πχάλα) με δασύ «πχ», που σημαίνει «καρπός», προφέρεται ως «πάλα», τότε υπάρχει κίνδυνος παρανόησης λόγω σύγχυσης με το *pala* (πάλα), που γράφεται με ψιλό «π» και σημαίνει «στιγμή». Αφετέρου, *pāla* (πᾶλα) με μακρό «α» σημαίνει «φύλακας». Γι' αυτό είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς τη σωστή προφορά ως προς τα δασέα και τα ψιλά, καθώς και ως προς τα μακρά και τα βραχέα, ιδίως όταν πρόκειται για σοβαρά θέματα. Στην Πάλι υπάρχουν πολλές τέτοιες ομόηχες λέξεις με διαφορετική σημασία, π.χ. *dhamma* (ντχαμίμα – διδασκαλία) και *damma* (νταμίμα – δαμασμένος, συγκρατημένος).

Έρρινα σύμφωνα

Τα έρρινα σύμφωνα προφέρονται στη ρινική κοιλότητα και είναι τα εξής:

ñ (·ν) με άνω διακριτική τελεία, που προφέρεται ως νγκ· **ñ̄** (νια) προφέρεται όπως νιάτα· **ṅ** (.ν) με κάτω διακριτική τελεία, που προφέρεται σαν ανακεκαμμένο ν, όπως το αγγλικό *know*.

ṅ (αν), που προφέρεται με αντήχηση στη μύτη ως ν))))))) , το οποίο ονομάζεται *niggahīta* ή *amusvāra* (αντηχητικό). Π.χ. *yottan̄* – γιότταν))))) , *siriṅ* – σίριν))))) , *āguṅ* – άγκουν))))) . Πολλές φορές το **ṅ** μεταγράφεται και ως **ṅ̄** ή **ñ̄**.

Διάφορα σύμφωνα

Πρόκειται για τα σύμφωνα που δεν ανήκουν σε κάποια ομάδα. Η προφορά τους είναι όμοια με την ελληνική, και είναι τα εξής:

y (για), **r** (ρ), **l** (λ), **v** (β), **s** (σ), **h** (χ). Το τελευταίο σύμφωνο **l̄** (.λ), με κάτω διακριτική τελεία, προφέρεται σαν ανακεκαμμένο λ.

Διπλά σύμφωνα

Τα διπλά σύμφωνα προφέρονται ξεχωριστά για να διακρίνονται, π.χ. το *tt* στο *mettā* προφέρεται ως *met tā* (μετ tā). Σε τέτοιες περιπτώσεις ο τόνος πέφτει στο πρώτο σύμφωνο: *met 'tā* (μετ 'tā). Το τονισμένο σύμφωνο ονομάζεται *garu* (γκάρου – βαρύτονο). Αυτή η διάκριση είναι σημαντική επειδή υπάρχουν πολλές ομόηχες λέξεις με διαφορετική σημασία και υπάρχει κίνδυνος παρανόησης αν ο τονισμός αποτύχει, π.χ. *vatti* (βατ'τι – μιλάει) και *vati* (βάτι – φράχτης).

